

VU Research Portal

[Review of: W. van Stol, J. Rijpman (2006) Basisboek integrale veiligheid]

Timmer, J.S.

published in

Tijdschrift voor veiligheid
2007

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Timmer, J. S. (2007). [Review of: W. van Stol, J. Rijpman (2006) Basisboek integrale veiligheid]. *Tijdschrift voor veiligheid*, 2(6), 46-49.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Jaap Timmer

In vrijwel iedere organisatie, overheid, bedrijfsleven, gezondheidszorg of onderwijs hebben *professionals* te maken met vraagstukken rond veiligheid. Hun opleiding biedt doorgaans weinig houvast om de stromen van hun eigen vakgebied over te steken en om in de analyse en de oplossing inzichten uit of vertegenwoordigers van andere vakgebieden te betrekken. Daarom is er nu het *Basisboek integrale veiligheid* voor het hbo-onderwijs in veiligheid. Het *Basisboek integrale veiligheid* telt dertig hoofdstukken en biedt een scala van invalshoeken en thema's die studenten in staat moeten stellen om zich breed te oriënteren en van daaruit verder de diepte te zoeken.

Integrale veiligheid

In het inleidende hoofdstuk wordt duidelijk dat 'veiligheid' geen absolute waarde is. Veiligheid is het aanvaardbaar geachte evenwicht tussen risico's en kansen. Als je de deur uit gaat, loop je het risico om beroofd te worden of te verongelukken. Daar staat tegenover dat als je niet naar buiten gaat je de kans misloopt om wijzer, gelukkiger of welvarender te worden. Sommige veiligheidsrisico's zijn met technische hulpmiddelen zoals dijken en *air bags* onder controle te krijgen. Menselijk gedrag van bijvoorbeeld terroristen is minder gemakkelijk te beteugelen, zeker als wij democratische en rechtstatelijke waarden zoals vrijheid van vereniging en bescherming van persoonlijke leefsfeer hoog willen houden. De auteurs gebruiken de term 'integrale veiligheid' als een invalshoek om concrete veiligheidsvraagstukken breed en multidisciplinair te bestuderen.

Het *Basisboek integrale veiligheid* bestaat uit drie delen:

- deel 1, Concepten (theorie);
- deel 2, Veiligheidskaart van Nederland (de spelers in het veld);
- deel 3, Kernthema's in veiligheid.

Ik bespreek hier de delen en van elk deel enkele hoofdstukken.

Deel 1 Concepten en theorieën

Deel 1 biedt de lezer zicht op het begrip veiligheid gezien vanuit wetenschappelijk oogpunt en vanuit het oogpunt van een professional die een probleem moet oplossen. Daarnaast gaat het over meten van veiligheid en onveiligheid en over veiligheidsketens. Ook komen de bestuurlijke, juridische en sociale invalshoeken op veiligheid aan de orde.

Hoofdstuk 1 opent met de veiligheidsparadox van de modernisering. Technologische ontwikkelingen maken het moderne, westerse leven aangenamer. Diezelfde technologie maakt het leven en de economie afhankelijk van complexe processen en riskante stoffen en apparaten, die zelf ook bronnen van gevaar zijn. De westerse mens verwacht echter dat hij in opperste veiligheid zijn vrijheid optimaal kan consumeren. Dit is de 'veiligheidsutopie'.

De andere hoofdstukken behandelen de centrale begrippen rond veiligheid en leefbaarheid en invalshoeken om daar naar te kijken. Zo krijgt het domein 'integrale veiligheid' nader invulling, evenals veiligheidskunde. Onderzoek veronderstelt dat het onderwerp te meten is. Eén hoofdstuk laat zien hoe dat kan. Het gaat daarbij om statistieken over criminaliteit, slachtofferschap, daderschap en schade. Ook risicoanalyse en internationale vergelijking behoren tot de mogelijkheden. Een bijzondere categorie is het objectiveren van subjectieve onveiligheid, dat wil zeggen: het meten van onveiligheidsgevoelens. Alle organisaties die een bijdrage leveren aan repressie of preventie vormen een schakel in de gehele keten. De toewijding en het succes van de ene schakel bepaalt mede dat van de andere schakel. Hoe is de rolverdeling tussen overheid en (particuliere) organisaties en bedrijven? Wie draagt waarvoor welke verantwoordelijkheid? De moderne, complexe samenleving kan niet zonder recht en regels. Een hoofdstuk geeft het juridische kader weer en introduceert de belangrijkste juridische begrippen en manieren van kijken. Een hoofdstuk over juridische instrumenten geeft handen en voeten aan de praktijk van het recht in relatie tot veiligheid en aan de eerder in het boek behandelde sturingsconcepten. Het laatste hoofdstuk behandelt het veelgebruikte begrip 'sociale controle'. De informele sociale controle tussen burgers onderling is het meest bekend. Formele sociale controle is het toezicht door instanties en bedrijven, al dan niet met bijzondere bevoegdheden. Informatie is hierbij de ruggengraat. Maar er is spanning tussen collectieve veiligheid en individuele vrijheid en persoonlijke leefsfeer.

Deel 2 Veiligheidskaart van Nederland

Deel 2 beschrijft beknopt en adequaat de belangrijkste instituties, instanties en instituten met betrekking tot veiligheid. Het bevat veel organogrammen (harkjes) en proces- en verantwoordelijkheidsbeschrijvingen.

Dit deel omvat een mooie beschrijving van de ontwikkeling van het brandweervak. Ondanks de toename van het aantal brandweerinzetten is het aantal brandweerlieden dat jaarlijks tijdens het werk gewond raakt in ongeveer twintig jaar tijd gedaald van bijna driehonderd tot ongeveer vijftig. Ter vergelijking: het aantal agenten dat gewond raakt door geweld van burgers is in die periode verviervoudigd (Jaap Timmer, *Politiegeweld*, Deventer: Kluwer 2005). Burgergeweld is kennelijk moeilijker te beteugelen dan gevaar in het brandweervak. Waardevol

zijn ook de twee hoofdstukken over het bedrijfsleven en over de *booming business* van de particulieren beveiligingsorganisaties. Het laatste hoofdstuk inventariseert de kennisinfrastructuur en de belangrijkste ontwikkelingen in onderwijs- en onderzoek op het vlak van veiligheidsmanagement en veiligheidsvraagstukken.

Deel 3 Kernthema's in veiligheid

Het derde deel van het boek deelt veiligheid op in subthema's en benoemt gerelateerde vraagstukken. Zo wordt duidelijk dat veiligheid een voorwaarde is voor leefbaarheid. Leefbaar is de omgeving die mensen in staat stelt om in hun fysieke, psychische en sociale behoeften te voorzien. De gebouwde omgeving is daarbij een voorwaardenscheppende factor, net als sociale samenhang.

Het hoofdstuk over criminaliteit is een goede samenvatting van het populaire vak criminologie. De studie van criminaliteit op en via het internet is een pril vakgebied. Omdat vrijwel iedereen het internet gebruikt, is dit ook voor de veiligheidkundige een belangrijk veld om zich in te verdiepen. Terrorisme is een bedreiging van de rechtsorde. De preventie en bestrijding van terrorisme (informatie!) levert spanning op tussen het streven naar veiligheid enerzijds en de vrijheid en de persoonlijke leefsfeer anderzijds. Eén hoofdstuk geeft een doorkijkje in de toekomst van de sociale veiligheid en in de huidige ontwikkelingen in de samenleving. Daarbij betrekken zij onder meer ontwikkelingen in demografie, burgerschap, technologie en ruimtelijke ordening. Kunnen wij vrijheid én veiligheid genieten in een ommuurde buurt? Ook in de andere hoofdstukken proberen de auteurs de inzichten uit de eerdere delen geïntegreerd toe te passen op andere onderwerpen, zoals verkeer en water. Zo vormt de geïntegreerde besluitvorming tijdens rampen en crisis een intrigerend vraagstuk. Dat geldt ook voor *crowd management*, de sturing van massa's tijdens evenementen of rellen. Hoe zijn die processen te organiseren en de betrokken mensen te scholen, zodat de reacties op het onvoorspelbare moment van de onvoorspelbare ramp toch voorspelbaarder verlopen? De auteurs laten zien dat ogenschijnlijk onoverzichtelijk problemen zijn aan te pakken als zij eerst overzichtelijk worden gemaakt. Als scholen bijvoorbeeld zelf ongevallen tijdens gymles analyseren, gaat het aantal ongevallen met letsel omlaag! Historisch worstelt de Nederlander met het risico op natte voeten. In het *Basisboek integrale veiligheid* blijkt hoezeer dat een kwestie is van kennis, kansen, keuzen en constante waakzaamheid.

Slot

Het *Basisboek integrale veiligheid* is een aanwinst. Het is het eerste toegankelijke en overzichtelijke onderwijsboek over veiligheid. Elk hoofdstuk begint met de weergave van de leerdoelen en rondt af met kernbegrippen, informatieve websites, enkele belangrijke vragen, enkele eindnoten en met leessuggesties. Het boek sluit af met een literatuurlijst, een begrippenlijst, een lijst met afkortingen, een register en een auteursoverzicht. Het *Basisboek integrale veiligheid* biedt een baaiert van invalshoeken en thema's, die studenten in staat stelt om zich breed te oriënteren en van daaruit verder de diepte te zoeken. De bruikbaarheid voor onderwijs

en praktijkwerkers is vergroot door de studiehulp op de site van de uitgever. Ook is er een docentenhandleiding.

De auteurs zouden een volgende editie met enkele wijzigingen en aanvullingen nog waardevoller kunnen maken. Het is merkwaardig dat in een handboek voor integrale veiligheid in het sterk verstedelijkte Nederland slechts 4 van de 480 pagina's oppervlakkig raken aan de relatie tussen veiligheid en de gebouwde omgeving. Ook voedselveiligheid, infrastructuur, overlast en antisociaal gedrag zouden meer aandacht kunnen krijgen. Bij de beschrijving van de justitiële keten zien de auteurs de bijzondere opsporingsdiensten over het hoofd, zoals de Douane (invoer illegale goederen!), de fiscale en economische opsporingsdienst FIOD-ECD en de opsporingdienst van het ministerie van Landbouw AID. Ook de nieuwe 'gemeentepolitie', bestaande uit de meer of minder geüniformeerde stadswachten, parkeerwachten en andere handhavers met of zonder een buitengewone opsporingsbevoegdheid zijn onderbelicht. Zelfs het grootste Nederlandse politiekorps, de Koninklijke marechaussee verantwoordelijk voor onder meer alle politiediensten op de luchthaven Schiphol, ontbreekt aan de beschrijving van het politiestel. De bij de presentatie van het boek op 1 december 2006 beloofde *online* ondersteuning van het boek is helaas een half jaar later nog steeds niet beschikbaar.

Het *Basisboek integrale veiligheid* geeft studenten een goede inleiding en overzichtelijk naslagwerk om te leren de juiste vragen te stellen, de relevante verbanden te leggen en om van daaruit te zoeken naar een passend antwoord.

Dr. J.S. Timmer is lector Veiligheid en Sociale Cohesie aan de hogeschool Windesheim te Zwolle en universitair hoofddocent Politie- Veiligheidstudies aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Contactadres: js.timmer@windesheim.nl.